

ע"פ 5338/17 - משה אבוטבול - ראש עיריית בית שמש נ' נילי פיליפ

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט

ע"פ 5338/17

לפני:

כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר

כבוד השופט (בדימ') א' שהם

כבוד השופט ד' מינץ

1. משה אבוטבול - ראש עיריית בית שמש

2. עיריית בית שמש

המערערים:

נגד

המשיבים:

1. נילי פיליפ

2. איב פינקלשטיין

3. מרים זוסמן

4. רחלי שלום

5. מירי שלם

6. המרכז הרפורמי לדת ומדינה - התנועה

ליהדות מתקדמת בישראל

7. היועץ המשפטי לממשלה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים

לעניינים מנהליים (כב' השופט י' מרזל) מיום

07.06.2017 ב-עת"מ 049319-05-15

עו"ד מיקי גסטוירט; עו"ד יואב קוק

עו"ד אורלי ארז-לחובסקי

עו"ד נטע אורן

בשם המערערים:

בשם המשיבים 1-6:

בשם המשיב 7:

פסק-דין

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

1. לפנינו ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי הנכבד בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (כב' השופט י' מרזל) ב-עת"מ 49319-05-15, מתאריך 07.06.2017, שניתנה בבקשה שהגישו המשיבים 1-6 (להלן: המשיבים) ובמסגרתה הוחלט להוציא כנגד המערערים צו על פי פקודת בזיון בית משפט (להלן: הפקודה) והכל כמפורט להלן.

עתה אביא את הנתונים הדרושים להכרעה במכלול.

רקע עובדתי

2. בתאריך 26.05.2015 המשיבים הגישו עתירה מנהלית לבית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד (להלן: העתירה המנהלית), שעניינה בהסרת שלטים המוצבים במקומות שונים ברחבי העיר בית שמש, המכילים דרישות, בקשות וכיתובים פוגעניים כלפי נשים (להלן: השלטים). העתירה הופנתה כנגד המערערים - עיריית בית שמש (המערערת 2), וראש העירייה, מר משה אבוטבול (המערער 1).

למען שלמות התמונה יצוין כי כבר בחודש יוני 2012 - המשיבים פנו אל המערערים בדרכים שונות בדרישה להסרת השלטים, עד שבתאריך 20.02.2013 המשיבות 1-4 אף הגישו לבית משפט השלום הנכבד בבית שמש תביעה כנגד המערערים (ת"א 41269-02-13), בטענה כי עליהם לפצות בגין ההשפלה והפגיעה שנגרמו להן עקב כך שהמערערים לא פעלו כנדרש להסרת השלטים.

3. בתאריך 25.01.2015 בית משפט השלום הנכבד (כב' השופט ד' גדעוני) קבע כי השלטים מושא התובענה נושאים עמם מסר פוגעני ומפלה, בעוד שלמערערים קיימת חובת זהירות מושגית וקונקרטית לפעול להסרתם. בגדר כך, נקבע כי המערערים התרשלו בכך שלא פעלו באורח סביר להסרת השלטים והפרו בכך את חובת הזהירות המוטלת עליהם. בית משפט השלום הנכבד פסק לכל אחת מארבע התובעות באותו הליך פיצויים בסך 15,000 ש"ח, וכן הוצאות משפט.

4. לאחר תקופה ארוכה במסגרתה המשיבים המתינו להסרת השלטים על ידי המערערים - הגישו המשיבים את העתירה המנהלית כאמור. בתאריך 19.06.2016, בסיומם של הדיונים בעתירה המנהלית, ניתן תוקף של פסק דין להסכמות אליהן הגיעו הצדדים (להלן: פסק הדין המוסכם), ונקבע כדלקמן:

"א. המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] שבים ומודיעים לבית המשפט שהשלטים מסוג השלטים מושא העתירה הם שלטים בלתי חוקיים.

ב. למשיבים [המערערים כאן - ח"מ] יש סמכות לנקוט בצעדי אכיפה בגין הפרת החוק שבהצבת שלטים מסוג זה.

ג. המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] ינקטו בכל סמכויות האכיפה העומדות לרשותם לפי דין (לרבות הטלת קנסות) כדי להביא להסרת השלטים מושא העתירה וכן שלטים אחרים שיש בהם אותה אי החוקיות. צעדי האכיפה האפקטיביים ינקטו באופן נמשך ומיידי ותוך מתן חשיבות לנדון במסגרת סדרי העדיפויות האכיפתיים והתקציביים של העיריה.

ד. באופן פרטני ובהתייחס לשלט שסומן באות א', תוגש לבית המשפט לעניינים מקומיים בבית שמש בקשה לכניסה לחצרים תוך 15 יום מהיום, וזאת כדי לקבל מבית המשפט צו, כפי הצו שהתקבל בעבר שבעקבותיו המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] עצמם יסירו את השלט. זאת מבלי שיש בכך משום מיצוי של יתר צעדי האכיפה העומדים לרשות המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] לפי כל דין, לרבות הטלת קנסות.

ה. השלטים שסומנו ב' ו-ז', יוסרו בידי הגורמים המוסמכים מטעם המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] וזאת תוך 21 יום מהיום. זאת מבלי שיש בכך משום מיצוי של יתר צעדי האכיפה העומדים לרשות המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] לפי כל דין (לרבות הטלת קנסות). המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] מתחייבים להסיר שלטים אלה ככל שיוצבו שוב במקום, בהקדם האפשרי בכפוף לאילוצי אכיפה אפקטיביים.

ו. תוך 15 יום מהיום תוגש פנייה רשמית (תלונה במידת הצורך) מטעם המשיבים [המערערים כאן - ח"מ] לתחנת בית שמש של משטרת ישראל בכל הקשור לחקירה פרטנית של סוגיית הצבת השלטים א', ב' וז'. עותק הפניה יועבר לבאת כוח היועמ"ש לממשלה.

ז. אני שב ומודיע לבית המשפט [הכוונה ליועץ המשפטי לעירייה, עו"ד גסטוירט, י.מ.] כי העיריה פנתה בבקשה למשרד לבטחון פנים לקבל מצלמות כחלק מתוכנית "עיר ללא אלימות" (כ-50 במספר) תוך המלצה להציבם בין היתר גם ברח' נהר הירדן פינת יהודה הנשיא (שלט א') (התוספות שלי - ח"מ).

5. בתאריך 20.02.2017, כשמונה חודשים לאחר שניתן פסק הדין המוסכם, המשיבים הגישו לבית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד בקשה לפי הפקודה, במסגרתה התבקש בית המשפט לכופ על המערערים למלא אחר הוראות פסק הדין המוסכם, שניתן במסגרת העתירה המנהלית. במסגרת הבקשה נטען, כי חרף השתלשלות ההליכים הארוכה שקדמה להגשת העתירה המנהלית, ולמרות הפגיעה הנמשכת הנגרמת לנשים בעיר בית שמש - המערערים אינם נוקטים צעדי אכיפה משמעותיים ואפקטיביים בהתאם להתחייבויותיהם בפסק הדין המוסכם.

6. בתאריך 07.06.2017, בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד קיבל את הבקשה בחלקה, וקבע כי פסק הדין המוסכם אכן הופר בהתייחס לשלט שסומן בעתירה המנהלית באות א', והוצב בפינת הרחובות נהר הירדן - יהודה הנשיא, ולשלטים שנתלו ברחוב חזון איש חלף השלטים שסומנו באות ז'. נקבע כי הפרה זו מצמיחה יסוד מספיק להטלת קנס מותנה על המערערים. בית המשפט הורה כי ככל שהשלטים האמורים לא יוסרו עד לתאריך 06.07.2017 - המערערים יישאו בקנס בסך של 5,000 ש"ח, בגין כל יום איחור בהסרתם. עם זאת, בית המשפט הנכבד קבע כי בכל הקשור לחלק הבקשה המתייחס לשלטים חדשים שנוספו לאחר פסק הדין המוסכם, ואשר לא ניתנה לגביהם הוראה קונקרטית במסגרתו - אין מקום לקבל את הבקשה, וזאת בהתחשב במסגרת הדיונית של הליכי ביזיון בית משפט.

7. על החלטתו הנ"ל של בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד הוגש הערעור שלפנינו, ובד בבד עם הגשתו הוגשה גם בקשה לעיכוב ביצוע תשלום הקנס. בתום הדיון שהתקיים לפני במסגרת הבקשה לעיכוב הביצוע, הוריתי בתאריך 06.07.2017 כי החלטת בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד, מושא הערעור - תעוכב באופן חלקי - עד ובכפוף להחלטה אחרת - ובלבד שיתקיימו התנאים הבאים:

"א) שני השלטים המוצבים ברח' חזון איש בבית שמש הקוראים להדרת נשים מהמדרכה שברחוב האמור (צילום של שלט אחד מבין השניים בהם מדובר הוגש לתיק בית המשפט וסומן באות ז') - יוסרו ע"י פקחים מטעם המבקשים [המערערים כאן - ח"מ], בסיוע משטרת ישראל, תוך 14 ימים מהיום.

ב) תוך 14 ימים מהיום יותקנו ע"י עיריית בית שמש ובמימונה מצלמות ברח' חזון איש כדי לאפשר זיהוי של מי שינסו להציב מחדש שלטים אסורים כאלה ברחוב, או של מי שירססו כתובת גרפיטי בנוסחים דומים.

ג) המבקשים [המערערים כאן - ח"מ] יגישו עד תאריך 24.07.2017 דיווח על ביצוע האמור בס"ק א) ו-ב) שלעיל, וכן על כל הפעולות וההליכים המשפטיים שננקטו על ידם לשם מימוש צו ההסרה שניתן ע"י בית המשפט קמא הנכבד לגבי השלט המוצב ברח' נהר הירדן-פינת יהודה הנשיא בבית שמש, בגדרו נשים נדרשו להגיע לשכונה ולמרכז הקניות החרדי הפועל שם בלבוש צנוע (צילום השלט

הוגש לתיק בית המשפט וסומן באות "א" (התוספות שלי - ח"מ).

8. בהמשך להחלטה הנ"ל, באי-כוח המערערים עדכנו בהודעתם מתאריך 20.07.2017, כדלקמן:

(א) שני השלטים שהיו מוצבים ברח' חזון איש בבית שמש, הקוראים להדרת נשים מהמדרכה שברחוב האמור - הוסרו על-ידי פקחים מטעם המבקשים, בסיוע משטרת ישראל, בתאריך 19.07.2017 בשעות אחר הצהריים, ואולם במהלך הלילה השלטים נתלו מחדש.

(ב) בתאריך 11.07.2017 המערערת 2 התקינה מצלמות אלחוטיות, ואולם בתאריך 12.07.2017 - אלמונים חיבלו במצלמות והשביתו אותן לחלוטין.

(ג) המערערים הגיעו למסקנה כי הדרך האפקטיבית ביותר להביא להסרת השלט (אשר סומן באות "א"), איננה באמצעות שימוש בצו כניסה לחצרים והסרתו של השלט בכוח, אלא באמצעות הטלת קנסות על הבעלים והמחזיקים בבניין בו מוצב השלט.

לפיכך, המערערים חזרו על בקשתם לעיכוב ביצוע החלטת בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד עד להכרעה בערעור.

9. באת-כוח המשיבים 6-1 ציינה בתגובתה כי המערערים: "ממשיכים בגרירת הרגליים האינסופית בכל הנוגע לטיפול בשלטים". בתוך כך נטען כי: התנהלות סבירה של המערערים היתה להסיר את השלטים ברח' חזון איש בשעות הלילה, כדי להקטין את ההתנגדות והחיכוך, אלא שהמערערת 2 בחרה להסירם בשעות הצהריים; המערערים לא עשו דבר לתיקון המצלמות; הטלת הקנסות עד כה לא הביאה להסרת השלטים, וכי ממילא - לא מתקיימים, בנסיבות, התנאים לעיכוב ביצוע.

10. באת-כוח המשיב 7 הטעימה בתגובה מטעמו כי מהודעת המערערים ומתגובת המשטרה עולה כי המערערים לא פעלו בתיאום מלא עם משטרת ישראל, ואפשר שלו היה נעשה תיאום כזה - התוצאה היתה אחרת לעניין השלטים שהוסרו ונתלו מחדש בתאריך 19.07.2017. באת-כוח המשיב 7 טענה עוד כי אין די במהלכים בהם נקטו המערערים, וכי הם אינם מקיימים את התחייבותם בהתאם לפסק הדין המוסכם. בהקשר זה, נטען כי הסתפקות בהטלת קנסות איננה עולה כדי קיום פסק הדין המוסכם, ומשהמערערים הבהירו הן בדיון בעל-פה, והן בתגובתם, כי אין בכוונתם לפעול להסרת השלט (אשר סומן באות "א") באופן אקטיבי - אין הצדקה לעיכוב ביצוע החלטתו של בית משפט קמא הנכבד.

11. בתאריך 04.09.2017 הוריתי כי הבקשה לעיכוב ביצוע נדחית, ועיכוב הביצוע החלקי עליו הוריתי

בתאריך 06.07.2017, יתבטל בתאריך 10.09.2017 (להלן: מועד התחילה). כן קבעתי כי המערערים יישאו בחיובים שהושתו עליהם בהחלטתו של בית המשפט לעניינים מנהליים הנכבד וזאת החל ממועד התחילה, אלא אם כן פסק הדין המוסכם ימומש במלואו ובאופן בלתי הדיר עד למועד התחילה.

12. עתה אדרש לטענות הצדדים בערעור.

טענות הצדדים בערעור

13. לטענת המערערים, בית המשפט המחוזי הנכבד שגה כאשר קבע כי הם הפרו את פסק הדין המוסכם, ולחלופין, אפילו הייתה הפרה, הרי שבנסיבות הייחודיות של המקרה שלפנינו, לא היה מקום לשימוש בכלי הקיצוני והחריג של בזיון בית משפט כנגדם. בתוך כך, נטען כי פסק הדין המוסכם נתון ליותר מפירוש אחד, וכי בנסיבות – לא נעשתה הפרה ברורה וחד משמעית שלו, מה שהוא תנאי עיקרי לשימוש במנגנון של הליכי ביזיון בית משפט.

בהקשר זה נטען כי בית המשפט המחוזי הנכבד אמנם קבע כי המערערים הפרו את פסק הדין המוסכם ביחס לשלט המסומן באות א', אלא שפסק הדין המוסכם לא קבע מועד להסרת השלט. לפיכך המערערים היו רשאים, לשיטתם, להפעיל את שיקול הדעת המוקנה להם בכל הנוגע למדיניות האכיפה בה ינקטו ביחס לשלט האמור. בהתאם, לאחר ששקלו את מכלול השיקולים הרלבנטיים, ובכלל זה את העובדה כי השלט האמור כבר הוסר בעבר, אך נתלה מחדש מספר ימים לאחר מכן, המערערים הגיעו למסקנה כי הדרך האפקטיבית ביותר לטיפול בשלט זה היא על ידי הטלת קנסות על הבעלים והמחזיקים של בניין המגורים בו מוצב השלט, ואכיפתם של הקנסות האמורים.

עוד נטען כי השלטים שסומנו באות ז', אכן הוסרו על ידי עיריית בית שמש בתאריך 12.07.2016, אלא שהם שבו ונתלו מחדש בתאריך 08.08.2016. בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי המערערים הפרו את פסק הדין המוסכם ביחס לשלטים החדשים שנתלו, אלא שבניגוד לשלטים שסומנו באות ז', ביחס לשלטים החדשים שנתלו לא נקבע מועד להסרתם, וכל שנקבע הוא כי הם יוסרו: "בהקדם האפשרי ובכפוף לאילוצי אכיפה אפקטיביים". לפיכך, לשיטת המערערים, התחייבות להסרתם במסגרת פסק הדין המוסכם לא הוגבלה בזמן, אלא הוכפפה לשיקול דעתם. בתוך כך, ולאחר שהמערערים שקלו את מכלול השיקולים הרלבנטיים, ובכלל זה את העובדה כי מדובר בשלטים

שהוסרו בעבר מספר פעמים, אך נתלו בכל פעם מחדש, המערערים הגיעו למסקנה כי הדרך האפקטיבית ביותר לטיפול בשלטים הנ"ל איננה על דרך הסרתם, אלא על-ידי התחקות מודיעינית אחר מי שאחראי לתלייתם.

14. המערערים מוסיפים וטוענים כי הזהירות שיש לנקוט בכל הנוגע לשימוש בכלי החריג והקיצוני של ביזיון בית משפט, מתחייבת ביתר שאת כאשר מדובר, כבענייננו, במדיניות אכיפה של רשות מנהלית. זאת, מאחר שלשיטת המערערים, בית המשפט לא יתערב בשיקול דעתן של הרשויות המוסמכות בקביעת מדיניות האכיפה, אלא במקרים חריגים ביותר, בהם ישנה התנערות מוחלטת, או הימנעות בלתי סבירה של הרשויות מאכיפת החוק. לטענת המערערים – אין זה המצב בענייננו. לשיטתם, חרף המציאות הקשה הקיימת בעיר בית שמש, הכוללת, בין היתר, אלימות כלפי עובדי ופקחי העירייה – העירייה פעלה ופועלת כל העת לאכיפת החוק בעניין השלטים. בנסיבות אלו, ובשים לב לכך שהמשטרה בעיר פועלת ממילא באופן נרחב כלפי כלל מעשי האלימות – האחריות בכל הנוגע להסרת השלטים צריכה להיות מוטלת, לטענת המערערים, גם על המשטרה, ולא רק על עיריית בית שמש. עוד נטען, כי בחינת ההפרה של פסק הדין המוסכם והשימוש בהליכי הביזיון צריכים להיעשות על רקע המציאות הקשה השוררת בעיר בכל הנוגע לאכיפת החוק בכלל, ובכל הנוגע לטיפול בשלטי הצניעות הקיימים בעיר, בפרט. עוד טוענים המערערים כי קביעותיו של בית המשפט המחוזי הנכבד לא נתנו את המשקל הראוי לעובדה כי המערערים השקיעו ועודם משקיעים מאמצים רבים כדי לטפל בנושא השלטים, ואכן מאמצים אלו הביאו להסרתם של חלק מהשלטים, אלא שבמקומם הוצבו שלטים חדשים.

15. מנגד, המשיבים טוענים כי על אף שטענותיהם התקבלו בכל ההליכים המשפטיים, ולמרות שהמערערים נצטוו להסיר את השלטים, המצב כיום הוא שברחבי העיר עדיין תלויים שלטים. בתוך כך נטען כי המערערים הפגינו גישה עקבית ומתמשכת של זלזול בזכויותיהן של נשות העיר, כמו גם בעיקרון שלטון החוק, לאורך כל ההליכים המשפטיים. כן נטען כי עיריית בית שמש עושה רבות כדי להימנע מלאכוף את חוק העזר שהיא עצמה חוקקה, וכי ראש העירייה אף הצהיר בעבר כי הוא תומך בתליית השלטים. משכך, המשיבים הוסיפו וטענו כי המערערים הפרו בבירור את פסק הדין המוסכם, במודע ומתוך החלטה מכוונת, וכי הם מתעלמים מכך שמדובר בפסק דין חלוט שכלל התחייבויות ברורות, וכעת הם מבקשים לפתוח את טיעוניהם מחדש בכל הנוגע לאמצעים שבהם עליהם לנקוט לצורך הטיפול בשלטים.

המשיבים טוענים עוד כי המערערים פועלים בחוסר תום לב מוחלט, ומעולם לא הסירו ולו שלט אחד, מבלי שהוגש הליך משפטי בנדון. המשיבים מוסיפים וטוענים כי המערערים מבזים לא רק את פסק הדין המוסכם, אלא גם את החלטת בית משפט זה מתאריך 06.07.2017, שכן לא הותקנו מצלמות חדשות לאחר השחתת המצלמות, ולא נעשה ניסיון נוסף להסרת השלטים המסומנים באותיות

א' ו-ז'. המשיבים ציינו עוד כי החובה לתשלום הקנס חלה על המערערים עד להסרתם המוחלטת של השלטים, בעוד שהסרה חד פעמית, אשר בעקבותיה שב ונתלה השלט תוך שעות ספורות, איננה פוטרת את המערערים מחובתם על פי פסק הדין המוסכם לשלם את הקנס ולהפעיל אמצעי אכיפה אפקטיביים להסרה חוזרת של השלטים שהוצבו מחדש ויתר השלטים התלויים בעיר.

16. -לעמדת המשיב 7, היועץ המשפטי לממשלה המערערת 2 לא יישמה את מלוא החובה המוטלת עליה מכוח פסק הדין המוסכם, להפעיל את סמכויותיה ביחס לשילוט הנתלה בתחומה באופן אפקטיבי ומשביע רצון. המשיב 7 הדגיש כי השלטים פוגעים פגיעה קשה בזכויות יסוד, ובכלל זה, בזכות לשוויון, בחופש התנועה, בזכות לכבוד ובזכות לאוטונומיה. עוד נטען כי התנהלות המערערת 2 ביישום פסק הדין המוסכם איננה עולה בקנה אחד עם החלטת בית משפט זה מתאריך 04.09.2017, בגדרה הובהר כי חובת תשלום הקנס שהוטלה על המערערים בהליך הביזיון, חלה על המערערים עד להסרה מוחלטת של השלטים, עליהם נסובה ההחלטה. ברי, כי הסרה נקודתית, אשר מיד לאחריה נתלים השלטים מחדש - אינה מוציאה את המערערים ידי חובתם. בתוך כך נטען כי עיריית בית שמש לא נקטה בכלל האמצעים המתבקשים להסרת השלטים ונמנעה כמעט לחלוטין מהסתייעות במשטרת ישראל לשם כך. המערערים אמנם עשו ניסיונות לקיים את פסק הדין המוסכם, אולם לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, לא נעשו מלוא המאמצים הדרושים, בשים לב לחובתם של המערערים לקיים את פסק הדין ולנוכח החומרה היתרה הגלומה בשלטים. עוד נטען כי מאז הפעילות להסרת השלטים שהתבצעה על ידי העירייה בתאריך 10.09.2017, ובהנחת שהמערערים ידעו כי שלטים חדשים שבו ונתלו - המערערים הסתפקו בהטלת קנסות בלבד. ברי כי משנמנעו המערערים מביצוע פעולות אכיפה אפקטיביות, אשר יובילו להסרה קבועה של השלטים עליהם נסוב פסק הדין המוסכם במהלך למעלה מחודשיים מאז פעולתם הנקודתית האמורה - הרי שלא ניתן לראות בפעולתם הבודדת משום יישום פסק הדין, כי אם התעלמות מחובתם הגלומה בו. המשיב 7 הבהיר כי משטרת ישראל נכונה להושיט לעירייה כל סיוע שיידרש, ואולם הנטל ליזום את פעולות האכיפה ולבצע מונח לפתחה של עיריית בית שמש ולא על משטרת ישראל. בנוסף, באשר לטענת המערערים לפיה הדרך בה נקטו היא האפקטיבית ביותר, נטען כי הדרך בה נקטה עיריית בית שמש היא אפקטיבית במידת מה, אך זו אינה יכולה להחליף את הפעולה המרכזית של הסרת השילוט.

השתלשלות האירועים מאז הגשת הערעור

17. בתאריך 04.12.2017 התקיים בפנינו דיון בערעור, אשר במסגרתו הצדדים חזרו על עיקר טענותיהם. במהלך הדיון המערערים הצהירו כי השלטים, מושא בקשת הביזיון שבכותרת, וכן שלטים נוספים שנתלו בינתיים בנוסחים דומים - יוסרו עד לתאריך 18.12.2017. נציגת הפרקליטות, על דעת משטרת ישראל, הודיעה כי משטרת ישראל תסייע למערערים בהסרת השלטים ותגביר את נוכחותה באזורים הרלבנטיים. ההצהרות הנ"ל קיבלו על ידנו תוקף של החלטה ונקבע כי באי-כוח הצדדים

ימסרו הודעות מעדכנות בדבר ביצוע האמור לעיל עד לתאריך 21.12.2017.

18. בתאריך 14.12.2017 המערערים הגישו הודעה מעדכנת מטעמם במסגרתה נמסר כי בתאריך 11.12.2017 החל מבצע רחב היקף מטעם המערערים, בליווי משטרת, להסרת כל השלטים המוצבים ברחבי העיר. במסגרת המבצע, אשר לוה בהתפרעויות והפרות סדר, הוסרו על ידי פקחי העירייה 6 מתוך 8 השלטים הקיימים. נטען כי שני השלטים הנותרים לא הוסרו, לטענת המערערים, עקב החלטת המשטרה לעצור את המבצע בשל החשש מפני אובדן שליטה. שעות בודדות לאחר תום המבצע, הודבקו מספר שלטים קטנים, ומאוחר יותר נתלה מחדש גם השלט הגדול, שסומן באות א'. בהמשך, בתאריך 12.12.2017 המערערים יצאו, בשעות החשכה, למבצע רחב היקף נוסף להסרת השלטים בעיר, במסגרתו הוסרו לא פחות מ-15 שלטים ברחבי העיר, לרבות השלט שסומן באות א'. בנוסף למבצעים הנ"ל, המערערים מסרו בהודעתם כי הם ימשיכו בהטלת קנסות על הבעלים והמחזיקים של הנכסים בהם נתלים השלטים, ויבחנו כיצד ומתי ניתן יהיה להתקין מצלמה בפינת הרחובות יהודה הנשיא-נהר הירדן, שם היה תלוי השלט הגדול, שסומן באות א'.

נוכח האמור לעיל – המערערים ביקשו מבית המשפט לקבוע כי אין ולא היה מקום לנקוט בהליכי ביזיון בית משפט כלפיהם, ובהתאם לכך לקבל את הערעור ולבטל את החלטת בית המשפט המחוזי הנכבד, מושא הערעור.

19. מתגובת באת-כח המשיב 7 שהוגשה לבית משפט זה בתאריך 22.12.2017, עולה כי בתאריך 14.12.2017 אכן התבצעה פעילות נרחבת במסגרתה הוסרו שלטים נוספים. עוד נמסר כי משטרת ישראל הגבירה את נוכחותה ברחבי העיר בית שמש, בדגש על הרחובות המועדים לפורענות, וכי היא מטפלת באירועי תגובה, נותנת מענה לאירועים המתפתחים ומסייעת ומלווה את עיריית בית שמש במילוי חובתה להסיר את השלטים. עוד צוין כי משטרת ישראל ניסתה ליזום פעילויות נוספות להסרת השלטים, ולשם כך פנתה לגורמים מהעירייה, אולם שיתוף הפעולה מצד עיריית בית שמש, כך נטען, היה מוגבל. בתוך כך, התגובה מטעם המשיב 7 פירטה ארבעה מקרים בהם קציני משטרה מתחנת בית שמש פנו לגורמים שונים בעירייה כדי ליזום פעילויות, אך פנייתם לא נענתה, או שנענתה בשלילה.

20. בתאריך 28.12.2017 המשיבים הגישו לבית המשפט את תגובתם להודעת המערערים. לטענת המשיבים, בניגוד לתמונת המצב שהמערערים ניסו לצייר – לא היו מהומות והפרות סדר אלימות בהיקף נרחב, אלא התגודדות של עשרות תושבים לכל היותר, אשר לא ננקטו כנגדם אמצעים לפיזור הפגנות. המשיבים טענו בנוסף כי כפי שעולה מתגובת המשיב 7 – המערערים שוב גוררים רגלים ונמנעים מלהיעזר במשטרה לצורך הסרה נוספת של השלטים. עוד הובהר כי כיום תלויים ברחבי העיר בית שמש יותר שלטים מאשר אלו שהיו תלויים בעת קיום הדיון בפני בית משפט זה בתאריך 04.12.2017. המשיבים מסרו עוד כי בנוסף לשלטים הרבים שנתלו, רוססו כתובות גרפיטי ונתלו מדבקות רבות

הקוראות ללבוש לבוש צנוע (אשר לא הוסרו על ידי הפיקוח העירוני). המשיבים ציינו עוד, כי למיטב ידיעתם, עד היום לא נעצרו חשודים בתליית השלטים, או בריסוס הכתובות הפוגעניות. כן צוין כי בתאריך 15.12.2017 הופצה הודעה הקוראת להטריד את המשיבות 1-5 כדי לגרום להן לחדול ממאבקן המשפטי כנגד שלטי הצניעות. ההודעה הכילה את פרטיהן האישיים של המשיבות 1-5, כאשר לאחר פרסומה, המשיבות 1-5 ובני משפחתן החלו לקבל שיחות טלפון מאיימות.

המשיבים הוסיפו וטענו, כי הן המערערים והן המשטרה אינם עושים את המוטל עליהם כדי לשים קץ לתופעה הבזויה המתרחשת לשיטתם ברחבי בית שמש. נטען כי על אף הצהרת המערערים כי הם מקדמים את הליך הטלת הקנסות על דיירי הבניינים בהם מוצבים השלטים, מבירור שהמשיבים ערכו עולה כי מאות דיונים שהיו קבועים להקראה בתיקים בהם ביקשו הנאשמים בתליית השלטים להישפט – נדחו, לבקשת העירייה. עוד נטען כי למרות שהקנסות הוטלו לפני חודשים רבים, העירייה טרם פתחה בהליכי גבייה בגינם. בנוסף הודגש, כי גם המצלמות שהיה על המערערים להציב במוקדי החיכוך העיקריים – טרם הוצבו. עוד ציינו המשיבים בתגובתם, כי לאחר הדיון שהתקיים בפני בית משפט זה בתאריך 04.12.2017, המערער 1, ראש עיריית בית שמש, התראיין ברשת ב', וצוין כי המשיבות 1-5 צריכות לכבד את רגשות התושבים ולחדול ממעשי פרובוקציה.

21. בתשובתם מתאריך 10.01.2018, המערערים טענו כי הם הוכיחו, פעם אחר פעם, כי הם מחויבים למלחמה בלתי מתפשרת בתופעת השלטים, וכי גם אם חלק מהשלטים נתלים מחדש עד להסרתם החוזרת על-ידם – אין הצדקה ממשית להותרת הליכי הביזיון כנגד המערערים על כנם. בתוך כך נטען כי במהלך פרק זמן של שבועיים – המערערים יצאו לשלושה מבצעים להסרת השלטים. כל מבצע שכזה הטיל על עיריית בית שמש מעמסה כספית כבדה, ומשכך היא איננה מסוגלת לקיים מבצעים מעין אלו מדי יום ביומו. בהקשר זה נטען עוד כי המשטרה היא זו שנכשלת פעם אחר פעם במיגור תופעת השלטים, ובניסיון לחפות על כישלונותיה היא מבקשת להטיל את מלוא האחריות על המערערים. בכל הנוגע להתקנות מצלמות הובהר כי העירייה רכשה: "מצלמה עם טכנולוגית זיהוי פנים ושידור בזמן אמת [...] אך נכון למועד זה טרם התקבלה החלטת המשטרה באשר למיקום ומועד התקנת המצלמה".

22. לאחר עיון בהודעות המעדכנות מטעם הצדדים, בתאריך 15.01.2018 – הוריתי על עריכתו של דיון-המשך בערעור, תוך שהצדדים יהיו רשאים להגיש הודעות עדכון נוספות מטעמם, וזאת עד שלושה ימים לפני מועד הדיון, שנקבע לתאריך 18.02.2018.

23. בתאריך 15.02.2018 הצדדים הגישו הודעות מעדכנות בהתאם להחלטה שהורתה להם לעשות כן. במסגרת הודעת העדכון שהוגשה מטעם המערערים, נטען כי הם ממשיכים בפעילות עקבית ונמרצת כנגד תופעת השלטים בעיר – פעילות אשר הביאה, לשיטתם, להפחתה ניכרת בממדי התופעה.

כן צוין כי בתאריך 15.01.2018, העירייה יצאה למבצע רחב היקף נוסף, בליווי משטרת, להסרת השלטים. המערערים מסרו כי המבצע האמור לוזה באלימות והתפרעויות ובמסגרתו הוסרו 18 שלטים, ובהם שלטים גדולים, אשר היו תלויים על בניינים, ואלה הוסרו באמצעות מנוף. נטען כי מאז המבצע הנ"ל – לא קיימים עוד ברחבי העיר שלטים גדולים על בניינים, והשלטים הספורים שנותרו הם שלטים קטנים, או מדבקות, הקוראים לשמירה על לבוש צנוע, ותוכנם איננו פוגעני, לשיטתם, כמו תוכנם של השלטים הגדולים שהיו קיימים בעבר. כן צוין כי השלטים שסומנו באות ז', הקוראים להימנע ממעבר במדרכה, הוסרו על ידי המערערים בליל 14.02.2018, וכי בכוונתם להמשיך ולפעול כנגד כלל השלטים המצויים ברחבי העיר, לרבות השלטים הקטנים והמדבקות הקוראים לשמירה על לבוש צנוע. עוד צוין, כי במקביל להסרת השלטים, המערערים מנהלים הליכים משפטיים כנגד בעלי הדירות בבניינים שעליהם נתלו השלטים. במסגרת זו, ובהמשך לקנסות שהוטלו על הבעלים ולבקשתם להישפט בגין הקנסות האמורים, המערערים מסרו כי לאחרונה הושגו הסדרי טיעון עם חלק מהדיירים, אשר כוללים תשלום קנסות והתחייבות להימנע מעבירות על חוק עזר לבית שמש (מודעות ושלטים), התשט"ו-1955. באשר לסוגיית המצלמות, נטען, כי המערערים פועלים לקידום התקנת המצלמות ברחבי העיר, אלא שלצורך קבלת החלטה בעניין מיקום וסוג המצלמות, העירייה מקיימת עבודת מטה רצינית ומסודרת בשיתוף עם גורמי המשטרה.

24. בהודעת העדכון מטעם המשיב 7 נמסר כי משטרת ישראל ממשיכה בביצוע פעולות שונות למתן סיוע וליווי אבטחתי לעיריית בית שמש בפעילותה להסרת השלטים ולמניעת תליית שלטים נוספים. עוד נמסר כי משטרת ישראל מקיימת שיח תכוף עם גורמים שונים בעיריית בית שמש, וזאת במטרה ליזום פעילויות נוספות להסרת השלטים. במסגרת זו בתאריך 26.12.2017 בוצעה פעילות של עיריית בית שמש להסרת שלטים, בסיוע כוחות משטרה, במסגרתה הוסרו 15 שלטים. כפי שנמסר גם בהודעת העדכון מטעם המערערים, בתאריך 15.01.2018 בוצעה פעילות דומה נוספת, אשר במסגרתה הוסרו 18 שלטים. נטען כי פעילות זו לוותה בפרובוקציות ובהפרעות שונות, ורק נוכחות המשטרה במקום אפשרה לפקחי העירייה להמשיך ולבצע את עבודתם, כמתכונן. עוד נמסר בהודעה כי המשטרה והעירייה קיימו סיור מקדים לצורך הסרת הגרפיטי, וכי העירייה ממתינה לקבלת הצעת מחיר לביצוע ההסרה.

25. בהודעת העדכון מטעם המשיבים, נמסר כי מאז הדיון שנערך בתאריך 04.12.2017, אכן בוצעו מספר פעולות להסרת השלטים, אולם חלק מהשלטים שבו ונתלו. בנוסף נתלו גם מדבקות רבות הקוראות ללבוש צנוע, וכי פניות לפיקוח העירוני להסירן – לא הביאו לכל תוצאה. בהקשר זה המשיבים ציינו כי מרבית השלטים והמדבקות תלויים במרחב הציבורי ובגובה נמוך, כך שאין כל קושי פיזי להסירם. לטענת המשיבים, העובדה שהשלטים והמדבקות עודם מתנוססים ברחבי העיר פירושה שהן העירייה והן המשטרה אינן עושות די כדי למגר את התופעה. המשיבים הדגישו בהודעתם כי עד היום לא הותקנו מצלמות במוקדי החיכוך בעיר, וזאת חרף העובדה שבפסק הדין המוסכם המערערים

הודיעו כי הם פנו למשרד לביטחון פנים בבקשה לקבל מצלמות כחלק מתכנית "עיר ללא אלימות". בתוך כך צוין כי המשרד לביטחון פנים אישר לעירייה תקציב בעבור 7 מצלמות אבטחה, אלא שבניגוד להתחייבות שלקחה על עצמה – העירייה בחרה שלא להתקין את המצלמות הללו באזור המהווה את מוקד החיכוך העיקרי. עוד נטען כי למרות נכונותו של המשרד לביטחון פנים להסמך פקחים עירוניים בבית שמש כפקחים מסייעים, העירייה מסרבת לפנות למשרד לביטחון פנים ולבקש את הסמכת הפקחים, ובכך מונעת, הלכה למעשה, את תגבור של מערך האבטחה בעיר, באופן שיסייע לאכיפת החוק ולמיגור תופעת השילוט.

26. בתאריך 18.02.2018, בתום דיון המשך שהתקיים לפנינו, בו למדנו על התקדמות מסוימת שחלה במימוש הוראות פסק הדין המוסכם, הובהר בהחלטתנו כי התקדמות זו עדיין איננה מספקת בנסיבות וכי על המערערים לפעול, בתוך 30 ימים, כדלקמן:

"א. להתקין שבע מצלמות בשכונה בה יש הפרות אשר תקציב לגביהן אושר לעיריה ע"י המשרד לביטחון פנים ומשטרת ישראל (במסגרת פרויקט "עיר ללא אלימות").

ב. להסיר את השלט הגדול המפר שעדיין עומד על תילו – בצומת נהר הירדן יהודה הנשיא (רחוב רבי אלעזר 45) [השלט המסומן באות א' – ח"מ].

ג. להסיר את המודעות המפרות שנתלו בעיר ולמחוק או לכסות את הגרפיטי שעניינם הדרת נשים.

ד. לקדם ההליכים שנפתחו כנגד בעלי הבתים או המחזיקים שנתנו ידם לתליית שלטים/מודעות מפרים.

ה. להסיר לאלתר כל שלט או מודעה חדשים שייתלו" (ההדגשות שלי – ח"מ).

כן נקבע כי על המערערים לדווח עד לתאריך 20.03.2018 ביחס לפעולות שבוצעו על ידי העירייה, ועל שאר הצדדים להגיב להודעתם המעדכנת עד לתאריך 26.03.2018.

27. בתאריך 20.03.2018 המערערים הגישו את הודעת העדכון מטעמם. במסגרת הודעה זו נמסר כי לאחר הדיון תואמו שלושה מועדים לקיום מבצעים להסרת השלטים. בהתאם, בתאריך 27.02.2018 העירייה יצאה למבצע רחב היקף, בליווי משטרה, להסרת השלטים. נטען כי במהלך הפעילות הוסרו מאות מדבקות, עשרות כתובות גרפיטי וכן מספר שלטים, לרבות השלט הגדול, המסומן באות א'.

הפעילות לוותה בהפרות סדר ונרשם אף אירוע של זריקת אבנים לעבר רכב של העירייה, כאשר עובדי העירייה בתוכו. לאחר הפעילות רוססו מחדש מספר כתובות גרפיטי, לרבות במקום השלט שסומן באות א', ובהודעה נמסר כי אלו יוסרו בשנית במהלך המבצע הקרוב המתוכנן.

באשר להליכים המשפטיים כנגד הדיירים בבניינים עליהם נתלו השלטים, המערערים מסרו בהודעה מטעמם כי בהמשך לקנסות שהוטלו על הדיירים ובקשתם להישפט - נחתמו ואושרו הסדרי טיעון, הכוללים תשלום קנסות והתחייבות להימנע מביצוע עבירות מסוג זה עם כל הדיירים, וכי מרביתם כבר שילמו את הקנסות שהוטלו עליהם במסגרת הסדרי הטיעון.

באשר להתקנת המצלמות, המערערים מסרו כי מדובר בעניין מורכב, שהשלמתו בתוך 30 ימים ממועד החלטת בית משפט זה לא הייתה ישימה. בתוך כך נמסר כי לצורך הצבת המצלמות, המשרד לביטחון פנים הקצה תקציב בסך של 318,000 ש"ח, וכי בכוונת העירייה להשתמש בתקציב זה, ואף להוסיף עליו כדי להתקין כמה שיותר מצלמות, אך הדבר עשוי לקחת פרק זמן של כ-150 יום (הערה: בינתיים תקופה זו חלפה - עברה לה והמערערים לא עידכנו כי הדבר בוצע).

28. בתאריך 29.03.2018 המשיבים הגישו את תגובתם להודעה המעדכנת הנ"ל. באשר להתקנת המצלמות, נטען כי מזה זמן רב העירייה מצהירה על כוונתה להתקין מצלמות באזורים המועדים לפורענות, אך הצהרות אלו נותרות על הנייר, כאשר לא הותקנה בפועל ולו מצלמה אחת באזורים המועדים לפורענות. לטענת המשיבים, למרות שקיים לכך תקציב, ולמרות שהעירייה מצהירה מזה שנים על כוונתה להתקין מצלמות בשכונות המהוות את מוקדי הסכסוך העיקריים - העירייה ממשיכה להימנע מלהתקין את המצלמות, ובכך ממשיכה לבזות אף את ההחלטות של בית משפט זה. המשיבים הטעימו בהקשר לכך כי בעיר בית שמש מוצבות עשרות מצלמות בכל שכונה - למעט בשכונות המהוות את מוקדי החיכוך העיקריים. עוד נטען כי ההליכים שננקטו על ידי העירייה הופעלו כנגד דיירים שלא קשורים לתליית השלטים, ורק באמצעות התקנת מצלמות ניתן יהיה לאתר את אלה, אשר מפרים למעשה את חוק העזר ולנקוט בהליכים נגדם.

עוד טוענים המשיבים כי טענת המערערים שלפיה "לא קיימים עוד ברחבי העיר שלטים גדולים על בניינים" - איננה נכונה. בתוך כך נטען כי השלט הגדול, שסומן באות א' אכן הוסר, אלא שעל אותו בניין כתובה כעת כתובת גרפיטי ענקית שנוסחה זהה לשלט שהוצב במקום, וחרף מספר פעילויות הסרה שבוצעו על ידי המערערים, העיר עודנה מלאה שלטים, מדבקות וכתובות הקוראים ללבוש צנוע.

29. בהודעת עדכון מטעם המשיב 7, שהוגשה בתאריך 29.03.2018, נמסר כי משטרת ישראל ממשיכה בביצוע פעולות שונות למתן סיוע וליווי אבטחתי לעיריית בית שמש, בפעילותה להסרת השילוט

הפוגעני ולמניעת תליית שלטים נוספים. כן צוין כי לצד הפעילויות השונות שבוצעו בתאריכים: 15.02.2018; 27.02.2018; 06.03.2018 ו- 21.03.2018 - בתיאום עם עיריית בית שמש, במסגרתן הוסרו שלטים, מדבקות וכתובת גרפיטי, משטרת ישראל הגבירה גם את נוכחותה באזורים הרלבנטיים בתחומי העיר בית שמש.

באשר להתקנת המצלמות, נטען כי משטרת ישראל אכן המליצה לעירייה להציב תרנים גבוהים, לצורך כיסוי שטח נרחב ולמניעת ונדליזם כלפי המצלמות. אלא שבמכתב שמסר מפקד תחנת בית שמש אל גורמים בעירייה - הובהר כי מדובר בהמלצה בלבד. על כן העיכוב בהתקנת המצלמות איננו נגרם על ידי משטרת ישראל, והאחריות על התקנתן נתונה לעיריית בית שמש לבדה.

30. בתאריך 24.04.2018 המשיבים הגישו הודעה ובה ביקשו לעדכן את בית המשפט כי בחודש שחלף מאז שהוגשו התגובות - המצב בעיר בית שמש בעניין השלטים החרף באופן משמעותי. בתוך כך צוין כי נכון למועד כתיבת ההודעה, לא חלה כל התקדמות בנושא התקנת המצלמות. בנוסף, נמסר כי כתובות הגרפיטי בעיר הולכות ומתרבות וכי ההטרדות הקשות כנגד נערות ונשים בעיר על רקע היבטי צניעות - נמשכות.

31. בתאריך 06.05.2018 המערערים הגישו את תגובתם, במסגרתה טענו כי הם כופרים מכל וכל בטענת המשיבים כי הם מבזים את החלטות בית משפט זה. עוד הובהר כי ענייננו בערעור על החלטת בית המשפט המחוזי הנכבד לפי הפקודה, בדבר פסק הדין המוסכם. נטען כי המערערים מילאו זה מכבר את כל האמור במסגרת פסק הדין המוסכם, וכל מה שמבוצע בהתאם להחלטות בית משפט זה הינו הרבה מעבר לקבוע בפסק הדין המוסכם. עוד נטען כי כפי שעולה מהודעות העדכון הרבות שהוגשו לבית משפט זה, הן על ידי המערערים והן על ידי המשיב 7 - העירייה יצאה, במהלך השנה האחרונה, למבצעים רבים בליווי משטרה, להסרת השלטים שנתלו וכתובות הגרפיטי שרוססו ברחבי העיר. עוד נטען כי פעילותה הנמרצת והעקבית של העירייה, הן במישור הפיסי של הסרת השלטים והן במישור המשפטי כנגד בעלי הדירות, הביאה לחיסול כמעט מוחלט של תופעת השלטים בעיר. ואולם בד בבד עם החיסול ההדרגתי של תופעת השלטים, תופעת הדבקות המדבקות וריסוס כתובות הגרפיטי - הלכה והתגברה. המערערים הצהירו כי בהתאם להחלטות בית משפט זה, הם פעלו וימשיכו לפעול גם להסרת המדבקות והכתובות. לצד האמור, נטען כי תליית השלטים, הדבקות המדבקות וריסוס כתובות הגרפיטי במרחב הציבורי מהוות עבירה פלילית, והאחריות למניעתן מוטלת בראשונה על המשטרה, אשר רק לה הכלים לאתר ולעצור את מבצעי העבירות.

באשר להתקנת המצלמות המערערים ביקשו לעדכן כי העירייה פרסמה מכרז להתקנת 7 המצלמות בין הזכינים של המשרד לביטחון פנים, אלא שהתקציב שהועמד על ידי המשרד לביטחון פנים נמוך בהרבה מסכום ההצעה היחידה שהוגשה, ומשכך נקבעה ישיבה של העירייה לצורך אישור

ההצעה וניסיון להפחית את גובהה.

דיון והכרעה

32. לאחר בחינת טענות הצדדים וסקירת כל החומר שהוגש לנו ושמיעת טענות של באי-כח בעלי הדין, עמדתי היא כי דין הערעור להידחות, וכך אציע לחבריי שנעשה. אפרט להלן את הנימוקים שבבסיס מסקנתי זו. ואולם, טרם שאדרש לשאלות הצריכות הכרעה בערעור שלפנינו, אטעים מספר מילים על התופעה הכללית של הדרת נשים במרחב הציבורי.

הדרת נשים במרחב הציבורי

33. המונח "הדרת נשים" עניינו בהפליה גורפת על בסיס מין, אשר המאפיין המרכזי שלה הוא דחיקת רגליהן של נשים בשל עצם היותן נשים – מן האפשרות לקבל שירותים ציבוריים, לקחת חלק בפעילות ציבורית, או לשהות במרחב הציבורי. הדרת נשים עלולה להתבטא במספר אופנים: ביטוי אחד למשל, הוא בהפרדה מגדרית, שבה שירותים ציבוריים מסוימים אמנם מסופקים לנשים, אך באופן נפרד. במובן נוסף, הדרת נשים עלולה לבוא לידי ביטוי גם במצב דברים שבו נשים מנועות, או מוגבלות באופן קטגורי מלקבל שירותים או להשתתף באופן אקטיבי בפעילויות המתקיימות במרחב הציבורי.

34. הפרקטיקות החשודות בהדרת נשים מעוררות מעצם טבען שאלות שונות במגוון מישורי המשפט, כאשר המרכזי שבהם הוא במישור החוקתי-ציבורי. פרקטיקות אלו מדגישות את המתחים סביב זכויות הנשים לשוויון, לכבוד, לחופש הביטוי, לאוטונומיה ולחופש העיסוק, וזאת לעומת זכויות ואינטרסים מנוגדים הנגזרים מעקרונות של רב-תרבותיות, חופש-דת והרצון למנוע פגיעה ברגשות הדת (ראו: רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך - פורום נשים דתיות (09.12.2015) (להלן: עניין קול ברמה); בג"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה (5.1.2011) (להלן: עניין רגן); Ruth Halperin- Kaddari, *Women, Religion and Multiculturalism in Israel*, 5 UCLA J. INT'L & FOR. AFF. 339, 362-366 (2000); Susan M. Okin, *Is Multiculturalism Bad for Women?*, in IS MULTICULTURALISM BAD FOR WOMEN? 9-24 (Joshua Cohen, Matthew Howard & [Martha C. Nussbaum eds., 1999).

35. הדרת נשים בישראל טומנת בחובה לעתים נופך מיוחד, הכולל היבטים דתיים, שמכוחם אנו נדרשים לבחון האם, בנסיבות מסוימות, ניתן להצדיק מתן יחס מופרד, או מוגבל לנשים במרחב הציבורי, וזאת בשים לב למכלול האינטרסים הצריכים לעניין (ראו, בין היתר: עניין קול ברמה; אלון הראל ואהרון שנך "ההפרדה בין המינים בתחבורה הציבורית" עלי משפט ג 71 (2003); נויה רימלט

"הפרדה בין גברים לנשים כהפליה בין המינים" עלי משפט ג 99 (2003); צבי טריגר "הפרדה בין גברים לנשים כהטרדה מינית" עיוני משפט לה 703, 713-709 (2013); Alon Harel, *Regulating Modesty Related Practices*, 1 LAW AND ETHICS OF HUMAN RIGHTS 211 (2007).

36. דו"ח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת הנשים במרחב הציבורי (05.01.2012) (להלן: דו"ח הצוות המשרדי), שמסקנותיו אומצו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה בחודש מאי 2013 – בחן באופן מעמיק את תופעת הדרת הנשים בהקשר זה. בתוך כך, נדונה הפרדה והבחנה מגדרית בבתי עלמין, בטקסים ממלכתיים, בתחבורה ציבורית ובתנועתן החופשית של נשים כהולכות רגל בשכונות חרדיות, לרבות האינטרסים התרבותיים וההלכתיים השונים. כפי שצוין בדו"ח הצוות המשרדי, הקריטריון אשר ננקט לבחינת חוקיותו של כל מופע אשר נחשד בהדרת נשים היה זה שהותווה בפסיקתו של בית משפט זה באשר להפליה, לפיו יש לבחון האם קיים "שוני רלבנטי" הנובע מאופיים וממהותם של השירותים הציבוריים המסופקים, אשר מצדיק הפרדה מגדרית. זאת, כאשר צוין כי במסגרת הבחינה יש ליתן משקל גם להיבטים התרבותיים הייחודיים לקהילה החרדית, לרבות השאלה כיצד ראוי להתייחס לעובדת היותן של נשים בקהילה החרדית קבוצה המהווה "תת-מיעוט" בתוך קבוצת המיעוט החרדית (פסקאות 13, 25 ו-242 לדו"ח הצוות המשרדי; עניין קול ברמה).

37. זה המקום לציין, כי לא כל פעילות או מדיניות אשר נטען לגביה כי היא מהווה "הדרת נשים" אכן תסווג בהכרח בסופו של דבר כהפליה אסורה, זאת מאחר שמציאות החיים בהקשרים אלה מורכבת, והיא איננה מאפשרת לאמץ גישה פשטנית וקיצונית על משמעותיה. ואכן, פרקטיקה החשודה כמדרת נשים תיבחן לגופה, בהתאם לאופייה ולמאפייניה, ולפי הכללים שנקבעו בפסיקה (ראו, בין היתר: אהרן ברק כבוד האדם – הזכות החוקתית ובנותיה כרך ב 703-705 (2014); בג"ץ 153/87 שקדיאל נ' השר לענייני דתות, פ"ד מב(2) 221, 243-242 (1988); בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94, 109-110 (1995); בג"ץ 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(3) 630, 652-660 (1998) (להלן: עניין שדולת הנשים)).

38. "שלטי צניעות" מהווים חלק מהתופעה הקשה של הדרת נשים מן המרחב הציבורי. פרק יז' לדו"ח הצוות המשרדי עוסק בסוגיה הספציפית של השילוט, וקובע כי על הרשות המקומית להימנע ככלל מלאפשר תלייתו של שילוט מדר כזה בתחומה, בוודאי כזה המוצב במרחב הציבורי עצמו, בהיותו מגביל את יכולתן של נשים להתהלך בחופשיות במרחב הציבורי. מדו"ח הצוות המשרדי עולה כי הצבת שילוט במרחב הציבורי, הקורא לנשים להתלבש באופן צנוע, או להימנע מלהימצא במקום מסוים, מבטאת מסר פסול, לפיו נשים אינן חופשיות להשתמש בכל חלק של המרחב הציבורי בו יבחרו, או כי הליכתן בדרך מותנית בהקפדה על לבוש מסוים, זאת אף שהשילוט איננו חסם פיזי, המגביל בפועל את המרחב הציבורי (ראו: בעמ' 9 לדו"ח הצוות המשרדי).

39. השלטים, מושא הערעור, דנן המוצגים במרחב הציבורי, מכריזים, לכאורה, על הכללים הנהוגים במקום, ומורים לנשים להתלבש בהתאם לכללי לבוש מסוימים, וכן לא להימצא במקומות מסוימים. כללים אלה מקבלים גושפנקא כתובה מטעם אנשי המקום, מוסדות ובעלי תפקידים בעיר. מדובר בדרישה המופנית לנשים בלבד, ומתייחסת למראה החיצוני הנדרש מהן, או למקום בו אסור להן להתעכב. השלטים מציבים, כתנאי למעבר במקומות שבהם הם מוצבים, דרישה מפורשת, המטילה על נשים חובה להתלבש בהתאם לקוד לבוש מסוים, ולמעשה ניתן לומר שיש בהם משום הפקעת רשות הרבים מן המגזר הנשי והפיכתה לרשות הפרט, תוך הפעלת לחץ חברתי ופגיעה באוטונומיה ובביטחון של נשים. לפיכך, במקרים כאלה, מוטלת חובה על הרשות המקומית ליתן משקל לפגיעה האמורה, לפעול בנחישות להסרת השלטים ואף לפעול בהתאם לדין הקיים נגד מי שאחראים על הצבתם.

זאת ועוד: במידה שישנו חשש לאלימות ולהפרות סדר אגב ביצוע הפעולות להסרת השלטים – מוטלת על הרשות חובה לפנות למשטרת ישראל בבקשה לקבל סיוע אבטחתי, וכן לפעול "בזמן אמת" להשלטת הסדר אגב הפעלת סמכויות האכיפה הרלבנטיות. אמנם, הרשות המקומית רשאית לקבוע סדר עדיפויות באכיפה, וככלל אין מקום להתערב בשיקול דעתה, שעה ששקלה את התועלת מול הנזק בפעולות אכיפה מסוימות, והחליטה בסופו של דבר לנקוט בפעולות אפקטיביות אחרות להשגת המטרה הראויה. יחד עם זאת, יש להבטיח כי בפעולות הרשות המקומית יינתן המשקל הראוי לפגיעה החמורה בזכויות אדם הנגרמת מעצם הצבתם של השלטים המתוארים בדו"ח הצוות המשרדי.

עתה אקדים מספר מילים לצורך בקיום צווים שיפוטיים.

שלטון החוק וקיום צווים שיפוטיים

40. הלכה היא, כי האפקטיביות של שלטון החוק נבחנת, בין היתר, ביכולתו של השלטון לאכוף החלטות וצווים שיפוטיים. אי-ציות לצווי בית משפט מהווה הפרה של שלטון החוק, והיא פוגעת ביסודות הדמוקרטיים עליהם בנויה החברה. לצורך התמודדות עם אפשרות הפרה שכזו, הופקד בידי בתי המשפט כח לפעול באמצעים שונים כדי לוודא שהמבזה יחזור לקיים את צווי בית המשפט שהופרו (ראו: ע"פ 517/06 בעז מנור נ' KPMG Inc (24.07.2007) (להלן: עניין מנור). חשיבות ההליך למניעת בזיון בית המשפט חיוני איפוא להשלטת המודעות החברתית בדבר החובה לכבד את החוק ואת צווי מערכות המשפט כדי להגן על מעמדה של הרשות השופטת ככזו. בראייה רחבה, החובה לאכוף צווים שיפוטיים הינה מסימני ההיכר של משטר חופשי ודמוקרטי (עניין מנור; ע"פ 126/62 דיסנצ'יק נ' ...).

היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יז(1) 169, 179 (1963)).

41. -זאת ועוד אחרת. הליך בזיון בית המשפט על-פי סעיף 6 לפקודה הוא הליך מיוחד, המצוי ב"איזור דמדומים שבין ההליך האזרחי לבין ההליך הפלילי" (ע"פ 519/82 גרינברג נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 187 (1983) (להלן: עניין גרינברג); עניין מנור). מטרת הליך זה היא להביא לקיומו של צו שיפוטי, והוצאתו מן הכוח אל הפועל באמצעי של קנס, או מאסר (בש"פ 4445/01 גל נ' קצובשווילי, פ"ד נו(1) 210 (2001)). זה המקום להדגיש, כי הליך בזיון בית משפט איננו הליך עונשי במהותו - ומשכך האמצעי המוטל מכוח הליך זה הינו בעל אופי של כפייה לביצוע מעשה, או לחדול ממעשה, ואין עניינו בהכתמתו של מפר הצו בכתם עונשי (רע"א 3888/04 שרבט נ' שרבט, פ"ד נט(4) 49, 57-58 (2004); ע"פ 1160/98 שיז"פ שיווק יזום ופרויקטים לבניה נ' אשכנזי, פ"ד נד(1) 230 (2000); רע"פ 7148/98 עזרא נ' זלזניאק, פ"ד נג(3) 346, 337 (1999); ע"א 371/78 מוניות הדר לוד נ' ביטון, פ"ד לד(4) 232, 239-240 (1980)).

[

הנה כי כן, הליך בזיון בית משפט הוא הליך אכיפה חריף שהשלכותיו בדרך של הטלת קנס מתמשך, או מאסר עלולות להיות פוגעניות: הקנס המתמשך עלול לפגוע באופן קשה בכיסו ובקניינו של אדם, והמאסר פוגע ממשית בחירותו האישית - זכויות יסוד המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. משכך, השימוש באמצעי אכיפה על-פי הפקודה, צריך להיעשות במשורה, וכעניין חריג, ולהיות מוגבל למצבים בהם כל יתר האמצעים כבר מוצו ולא הועילו, ולא נותר אלא להשתמש בהליך בזיון בית משפט כדי להבטיח את אכיפתה של ההוראה השיפוטית (ראו: עניין מנור; עניין גרינברג, בעמ' 192).

עתה נעבור מסקירת הכללים הנורמטיביים הרלבנטיים - לישומם במקרה שלפנינו.

מן הכלל אל הפרט

42. בפסק הדין המוסכם המערערים התחייבו, בין היתר, כי ינקטו בכל סמכויות האכיפה העומדות לרשותם על פי דין, והכל במטרה להביא להסרת השלטים, מושא הערעור וכן שלטים אחרים שיש בהם אותה אי-החוקיות. בנוסף, המערערים התחייבו כי צעדי האכיפה ינקטו באופן נמשך ומידי, ויופעלו **שוב ושוב ככל שהשלטים שיוסרו יוצבו מחדש**, והכל תוך מתן חשיבות לנדון במסגרת סדרי העדיפויות של העירייה (ראו: סעיפים ג' ו-ה' לפסק הדין המוסכם).

מתמונת המצב העולה בענייננו ניכר כי המערערים **לא** קיימו את פסק הדין המוסכם במלואו

ולא נקטו בכל סמכויות האכיפה העומדות לרשותם כדי להביא להסרת השלטים.

לעניין זה יודגש כי בתאריך 18.02.2018, בסופו של דיון שהתקיים לפנינו, נקבע בהמשך לפסק הדין המוסכם כי על המערערים: "להתקין שבע מצלמות בשכונה בה יש הפרות אשר תקציב לגביהן אושר לעירייה ע"י המשרד לבטחון פנים ומשטרת ישראל (במסגרת פרויקט 'עיר ללא אלימות')". ברי כי התקנת מצלמות במוקדי החיכוך מהווה אמצעי אכיפה אפקטיבי שמאפשר לזהות את מפרי החוק כדי למצות עמם את הדין. כאמור, המשרד לבטחון פנים אישר לעירייה תקציב עבור שבע מצלמות אבטחה, אלא שהדבר טרם נעשה. מהודעות העדכון שהוגשו על ידי באי-כח הצדדים לאחר מתן ההחלטה האמורה, עולה כי על אף ההתחייבויות שהמערערים קיבלו על עצמם באשר להתקנת המצלמות – לא הותקנה אף מצלמה באזורים המועדים לפורענות. לפיכך, לא נותר אלא להשתמש בהליך בזיון בית משפט כדי להבטיח את אכיפת ההתחייבויות האמורות.

סיכום

43. בהפעילה את סמכויות האכיפה המסורות לה, הרשות המקומית חייבת, ככל גוף שלטוני, לשים לנגד עיניה את הצורך בהגנה על זכויות היסוד הבסיסיות הנתונות לכל אדם, ולעשות כל שניתן כדי לשים קץ לפגיעות הנגרמות לאלו (ראו: סעיפים 4 ו-11 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו). בענייננו, מעבר לציפייה המתבקשת מן המערערים לפעול כדי למגר את תופעת השלטים, המערערים אף התחייבו לעשות כן לא אחת, הן במסגרת פסק הדין המוסכם, הן במסגרת הדיונים שהתקיימו לפנינו והן בהחלטות שבאו בעקבותיהם.

לצערנו, על אף הפגיעה החמורה בזכויות היסוד של הנשים, ועל אף ההתחייבויות שהמערערים קיבלו על עצמם, אשר ניתן להם תוקף מחייב של פסק דין מוסכם, או של החלטות משפטיות – העיר בית שמש עודנה מלאה שלטים, מדבקות וכיתובים בלתי חוקיים. עם מציאות קשה זו אין באפשרותנו להשלים, ויפים לעניין זה דבריו של חברנו, השופט י' דנציגר בעניין קול ברמה, בצינו כדלקמן:

"מדובר בתופעה פסולה ונפסדת, שכבר נאמר לגביה שהיא "פוצעת אנושות בכבוד האדם" [שדולת הנשים, 658-659], ופוגעת באופן בוטה בזכויות גרעיניות ובסיסיות של נשים. מעבר לכך, בהדרת נשים יש גם כדי להשריש תפישה שלפיה החיים הציבוריים שייכים מטבעם 'לגברים בלבד', וכפועל יוצא מכך כדי להנציח פערי מעמדות מגדריים והתנהגויות שמטבען הן מבזות,

משפילות ומנמיכות נשים. הדברים בולטים במיוחד כאשר נשים נאלצות לפנות לרשויות ולערכאות כדי שיוצהר כי הן 'רשאיות' לבצע פעולות בסיסיות במרחב הציבורי, ומובן כי הפגיעה הגלומה בכך אינה מתמצה אך ורק בעניין הפרטני, אלא מדובר בפגיעה בחברה כולה..." (שם, בפסקה 25).

44. אכן ניכר כי המערערים פעלו חלקית בדרכים שונות כדי לנסות ולכבד את צווי בית המשפט, אלא שמבחן המציאות מלמד כי אין די במאמצים שננקטו על-ידם. משהמערערים נמנעו עד כה מהתקנת שבע המצלמות בשכונה בה יש הפרות ומהסרה חוזרת של השלטים שהורדו והוצבו מחדש - הרי שלא ניתן לראות בפעולות שעשו משום יישום מלא של פסק הדין המוסכם וההתחייבויות שבאו בעקבותיו ועוגנו בהחלטות שניתנו על ידינו.

45. הנה כי כן, ככל ששבע המצלמות בשכונה בה יש הפרות לא יותקנו עד תאריך 31.12.2018 וכל השלטים האסורים לא יוסרו עד אותו מועד - אציע לחברי כי הערעור שבפנינו ייחשב כנדחה מאותו מועד ואילך. מנגד אם המערערים יפעלו כאמור במועד שנקצב לעיל, הרי שבהתחשב במאמצים שנעשו על ידי המערערים עד כה ובשים לב לעמידתם במחויבויות שנטלו על עצמם (אף כי באיחור) - יבוטלו למפרע הקנסות שהושטו עליהם ונצברו מתאריך 18.02.2018 ואילך.

בנוסף, היה והמערערים לא יעמדו בנדרש מהם כאן - עד תאריך 31.12.2018, יהיו המשיבים רשאים לחדש את הליכי הביזיון בפני בית המשפט המחוזי הנכבד בירושלים ואף לדרוש אכיפת הצווים שהוטלו באמצעים נוספים בצד הקנסות.

46. לסיום יש להביע את התקווה שהדרת הנשים בעיר בית שמש, נשואת הליך זה, תחדל, והשלטים והאירועים שתוארו בפסק דין זה יהפכו לנחלת העבר.

המשנה-לנשיאה

השופט (בדימ') א' שהם:

אני מסכים.

ש ו פ ט (בדימ')

השופט ד' מינץ:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של המשנה לנשיאה ח' מלצר.

ניתן היום, כ"ג בחשון התשע"ט (1.11.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט (בדימ')

המשנה לנשיאה
